

ר"ל ע"י מכון 'אוצרות קאמא רנא' שע"י מרכז מוסדות קאמא רנא • בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א • בית שמש

פנינים על סדר הפרשה
מתוך אוצר ספרי רכותינו

אבני אוצר

אוצר החיים

אלה פקודי המשכן משכן העדת אשר פקד על פי משה (לח, כא).

פירש"י ז"ל, 'המשכן משכן שני פעמים, רמז למקדש שנתמשכן בשני חורבניו, על עונותיהן של ישראל. ולכאורה מה שייכות יש לדרשת רש"י ז"ל לכאן, ולהבין הענין יבואר עפ"י דברי חכמנו, דמשה רבינו ע"ה על ידי שהכה את הסלע ולא דיבר לסלע, ע"י נעשה טובה לישראל שהקב"ה שפך כעסו על העצים ועל האבנים ונחרבו שני בתי המקדשין, וע"י נצלו בני ישראל. ומשה רבינו ע"ה עשה כן ככוונה גמורה, ולא טעה בזה כלל, רק עשה כן למען שיהיה טובה לישראל.

וזה מה שמרמז רש"י ז"ל, שכתוב 'משכן העדת אשר פקד על פי משה', היינו שע"י 'פי משה' שלא דבר לסלע, רק הכה אותו, ע"י 'משכן העדת אשר פקד', כי 'פקד' לשון חסרון, היינו שנחרבו השני בתי מקדשים לטובתן של ישראל, וזה נעשה 'על פי משה' שלא דיבר אל הסלע רק הכה, ומזה נעשה טובה גדולה לישראל.

(פרי חיים)

ויעשו את אבני השהם מסכת משבצת זהב וגו' (למ, ו).

ר"ל 'ויעשו' ישראל 'את אבני השהם', כלומר את כלול כ"ב אותיות התורה, וזהו 'אבני' כנודע שאבנים הם האותיות התורה, אבן י' שכל אות מ"ב אותיות מתחילין בכתובה מאות י', וזהו 'אבן י' השהם' אותיות משה שנתן לנו תורה הקדושה מאת הקב"ה.

וזהו 'ויעשו' שמקיימים ישראל כל תורה כולה, 'מסבת משבצות זהב', כי התורה הקדושה נקרא זהב דכתיב (תהלים יט, יא) 'הנחמדים מזהב ומפז רב', כלומר באיזה אופן יכולין ישראל לקיים כל תורה כולה, כשהם מסבבין משבצות זהב, כדכתיב (תהלים קיט, עב) 'טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף', וזהו מזונא ריחה שיש לישראל, אז מקיימים כל תורה כולה. 'מפתחות פתוחי חותם', זהו חיים ארוכים שיהיה לישראל באריכות ימים ושנים, וזהו שיהיה לם חותם חיים ממקור החיים, כי עמך מקור חיים, עד מאה שנה יהיה להם חותם חיים. 'על שמות בני ישראל', זהו בנינים של קיימים, מי שצריך לבנים, ולא יהיה לישראל שום צער גידול בנינים, אלא שמותם יהיה בתמידות תוך שאר בני ישראל.

(בן בית)

וישם אתם על כתפת האפר אבני זכרון וגו' (למ, ז).

ר"ל 'וישם אותם' הג' ברכות בני חיי ומזוני הנ"ל 'על כתפות האפר', ר"ל האפר היא השכינה הקדושה והוא כביכול תשא הג' ברכות על כתפיה תמיד, והוא בזכות 'אבני זכרון' שהתורה הקדושה ציוו להם תמיד לזכרון לקיימה, וזהו 'אבני זכרון', 'לבני ישראל כאשר צוה ה' את משה' לקיים כל התורה כולה, שבזכות זה לא נחסר לישראל לעולם ג' ברכות אלו אמן.

(בן בית)

אמיתית נמתקין הדינים ומתבטלין כל הגזירות רעות והיסורין, וז"ל:

ומיתוק היסורין והחשכות הוא הכנעה, נכנע באמת בלב אמת, כי אם היה נכנע רחבעם כעצת הקננים היום תהיה לעבד, לא נחלקה מלכות בית דוד, ולא עבדו ישראל עבודה זרה על ידי הרשע ירבעם המתגאה, ולא גלינו מארצנו. ואלו היה צדקיהו הצדיק (קיבל) [מקבל] הכנעה לפני נבוכדנצר שחיק טמאי, לא נחרבה בית תפארתנו ולא גלינו מארץ.

הכלל, הכנעה אמת מבטלת

כל הגזירות רעות והיסורין, ככלל כנגד כלום. וכשאדם בעת צרה, יקבל על עצמו הכנעה עצומה בלב אמת, יצא פלאות ישועות השם בהרף עין, והוא הכנעה המבררת הסיגים והרע מן האדם בעת עיבור וקטנות, ונמשך הדעת משיח בן דוד בבחינתו. עכ"ל.

גם לענין בית המקדש השלישי שאנו מצפים ומיחלים כל יום לבניינו, כתב רבינו בספר היכל הברכה (בראשית קפ ע"ב) כי מציאות בית המקדש הוא מקום של ביטול ושפלות, ועל כן 'הבית העתידי לא יבנה על ידי תורה ומצות אלא מלבבות הנשברות שהם כלא בעיני עצמן אין' ממש, ובימינו בזמן הגלות יש בעיקר להשתדל על הכנעה ושפלות כדי לגרום לבנין בית מקדשינו:

וז"ל: **כי הבית העתידי לא יבנה על ידי תורה ומצות אלא מלבבות הנשברות שהם כלא בעיני עצמן אין' ממש זה' הצדיק הוא אין ממש והוא נעשה 'בית אלהים' ובונה הבית.**

כך אנו מוצאים גם בספר היכל הברכה (שמות רמו ע"א) שחזר רבינו על יסוד הדברים וכתב בה"ל:

ותמיד בעת תפלת לחש בעמדו לפני מלך ישתף עצמו עם כל ישראל בלב אמת ויהיה בעיניו כחולע רוחש על הארץ בלב אמת ושמן ואז יתלקון ממנו כל מחשבות בטלות ויהיה עייל ונפיק ולא ידחה אותו. וזה הענין לב אין בטל לגמרי קרוע לאלף קרעים שהוא בחינו' משיח ממש אשר אף בנין העתיד לא יתבנה אלא על ידי אין וביטול של כל אחד ממשיראל הכנעה אמיתות מלא אהבו' ישראל ומקבל חרופין וגידופין ובזיונות וחלישות דעת והכל באהבה ואמונה שלימה פשוטה שאלופו של עולם בכל תנועה ותנועה ממש, וכל זה הוא בחינו' מלכו' בית דוד משיחך ובנין שעתיד שאמר יעקב 'אין זה' כמבואר במדרש עשאוני אין, דהיינו שהבנין יהיה על ידי אין של כל

בפרשת פקודי מוזכר הקמת המשכן - הנוגעת לכל אחד מאיתנו, כי אין השכינה שורה אלא במקום של ביטול, שפלות, ענוה והכנעה, אבל במקום של חשיבות וישות נאמר על כך (סוטה ה.) כל אדם שיש בו גסות הרוח - אמר הקב"ה: אין אני והוא יכולין לדור בעולם.

ועל כן לא היה יכול להיות השראת השכינה בבית המקדש אלא כשהיה שם ביטול והכנעה, אבל על ידי גסות וגאווה נגרם חורבן בית המקדש כי נסתלק שכינה משם.

גם כאשר נגזר שייחרב ביהמ"ק, אבל ע"י הכנעה אחת נתבטלה הגזירה, ולא רק משום השראת השכינה, אלא משום שיש בכח ההכנעה לבטל כל הגזירות, כמו שכתב רבינו בספר נתיב מצותיך (נתיב התורה שביל הראשון אות ג) בזה"ל:

והענין 'ונקיתי מפשע רב' (תהלים יט, יד), **כי אין לך עבירה גדולה המוריד כל שפע הקדושה לקליפות אלא הגאווה, שנעשה ממש אליל ופסל ומסכה, ומסלק השכינה ממנו, ונעשה עבודת אל נכר אל זר אל אחר. וזהו 'ונקיתי מפשע', מהו הפשע, 'רב' הגאווה והגדלות, להיות רב וראש להשתרר על זולתו. ואין לך דבר יקר בעולם כמו הכנעה, הכנעה ממש, להיות נכנע ושפל נקי וטהור מגאווה, שש ושמן בחרופין ובזיונות.**

ואם תרצה אחי לידע, כמה גדול ויקר ענין הכנעה, צא ולמד מצדקיהו המלך, שאמר לו ירמיהו הנביא מפי הקב"ה (ירמיה לח, יז-יח-כ) 'כה אמר השם אלהי צבאות אלהי ישראל אם יצא תצא אל שרי מלך בבל וחיתה נפשך והעיר הזאת לא תשרף באש וחיתה אתה וביתך. ואם לא תצא אל שרי מלך בבל ונתנה העיר הזאת ביד הכשדים ושרפוה באש ואתה לא תמלט מידם. שנא [וגו'] וייטב לך ותחי נפשך'. והוא דבר מתמיה, אם נגזור על בית המקדש שיחרוב, ועל אלפים ורובבות מישיראל ועל בני צדקיהו שיהרגו, היאך יתבטל גזר דין במה שיצא צדקיהו לשרי מלך בבל.

אלא שהכנעה אמת אחת מכפרת ומבטלת כל גזירות רעות, ומלך ישראל הוא לב של כל ישראל, והרי נכנע לבם של כל ישראל, כמו שניבא ישעיהו (ישעיה ו, י) 'השמן לב העם הזה, וקאי על מנשה מלך יהודה אותיות 'השמן', ובהו תבין ענין הכנעה כמה הוא מפליא [פלאות. עכ"ל].

כיוצא בזה כותב רבינו (נתיב מצותיך נתיב התורה שביל הראשון אות כח) שעל ידי הכנעה

אמן אחר ברכת עצמו [ב]

אנתו נהנין על פי מורינו ורבינו מורי הקדוש הודי רבינו צבי (מודיטשוב) לענת אמן אחר ברכת עצמו בישתבה, ויהלולך, נאל ישראל, שומר את עמו ישראל, ואחר סיום שמנה עשרה והמברך את עמו ישראל בשלום אמן.

(ז"ז סי' קפח סק"א)

שער הצדיקים [ל]

הס"מ מדחיק את האדם מן הצדיקים (ה)

אילו סבלנו החרופין וגדופין בלי לענות כבר היה הגאולה בשלימות וכן בכאן צלפחד פגם חטא קל, פגם דק, שהיה מהרהר אחר צדיקים, והיה מתנגד עליהם, כי היה רב וראש ולמזן מופלג וגדול הדור, והרהר אחר צדיקים, ודייק בהם, נוקדני מתנגד, וזה כעין חילל שבת, כי הצדיקים הם שבת ממש, וגרם על ידי זה שאיזה איש המוני חילל שבת בפועל שהיה מקושש עצים בפשטות, שתלש ועמר והעביר עצים בשבת ברשות הרבים ארבע אמות.

וזהו זימאצו איש צדיק 'מקשש עצים', 'דהוה דייק על אלין אילנין, הי מנייהו רב על אחרא, ולא חשש ליקרא דמאריה, ואחליף שבת בשבת' [תרגום: והיה מדקדק על העצים הללו, איזה גדול מהאחר, ולא חשש לכבוד רבונו, והחליף שבת בשבת] [וזהו במדבר קנז]. בחטא דק, 'ויקריבו', מלא יו"ד, שהקריבו את זה שפגם ביו"ד, בנקודת יהודי, כי החולק על ישראל יהיה מי שיהיה, הן רב על צדיק, והן צדיק על רב ולמדן, פוגם באות יו"ד, אלא יסבול וישתוק, ואילו סבלנו מימי מרן ועד עתה החרופין וגדופין שמחרפין ולשתוק מבלי לענות, וימחה מלבו, והיה שש ושמח באור התורה וחיות אלקות יותר מכל, כבר היה הגאולה בשלימות.

וכן הקריבו המוצאים אותו מקושש עצים בפועל ממש חילל שבת וזה נספל, ואחר כך היה צלפחד מן זיעפילו' (במדבר יד, מד), שלא שמע למשה, כמדתו לסרב נגד צדיק אמת, אבל לא מת שהרי כל מי שנגע בהם מת, כמבואר ברש"י על 'כאשר תעשנה הדב[ו] רים' (דברים א, מד), ואחר כך היה מן יודברו באלקים ובמשה' (תהלים עח, כא), ומת על ידי נחש דכריך על קדליה, בחטא לשון הרע, ומת במלולא דפומא 'אבינו מת במדבר' (במדבר כז, ג), וכל דברי חכמים קיימים אמת וקדוש חיים לעד.

(היכל הברכה במדבר דף קד ע"א)

כשיש חסרון בברית קודש נעשה מתנגד לצדיק כשיש איזה פגם בברית קדש סוד וי"ד יו"ד אז בא מחשבות מינות והרהורים משונים על השם יתברך, כי באמת נודע בשערים בעלה (משלי לא, כג), כל חד לפום מה דמשער בלביה, וסוד שיעור רזא דברית, וכשפוגם בריתו נעשה מין חלילה, וכן יוסף בחינות צדיק, כשיש חסרון בויו"ד יו"ד ברית קודש אזי נעשה מתנגד לצדיק, ומתרחק עצמו מן צדיק אמת, ומדבק עצמו למנהיג סומא ושקר, אבל השומר בריתו זוכה לאור באור החיים.

(היכל הברכה בראשית דף רלז ע"א)

מי שטימא בריתו תיכף יש לו הרהורים אחר הצדיק 'צדיק צדיק עבדי לרבים' (ישעיה נג, יא), ועוד סימן, 'צדיק צדיק' שהוא 'עבדי לרבים' שמקושר אל הצדיק כמקודם ומצדיקו ואין מהרהר אחריו. אבל מי שטימא בריתו תיכף יש לו הרהורים אחר הצדיק וכל אחד לפי טומאתו כך שולח ידו בשלומיו.
(אוצר החיים ויקרא דף לו ע"א)

לענות אמן אחר ברכת עצמו. מעתה, כל ברכות השחר חוץ מברכה הסמוכה לחברתה, כגון בין אשר יצר אל אלהי נשמה, ובין לעסוק לבין והערב, שאסור לענות אמן אחר ברכת עצמו, אבל שאר ברכת השחר שנתקנו על מנהגו של עולם, ואין אחריהם עשיה, מצוה לענות אחר ברכת עצמו אמן, וכן אחר ברכת הגומל [חסדים טובים], ועושה מעשה בראשית, ושכחו וגבורתו, וכל ברכות כאלו שמותר להפסיק אחריהם, והרואה את חבירו, וכיוצא, מצוה לענות אמן אחר ברכת עצמו. וזהו כוונת הגמרא (ברכות דף מ"ה ע"ב) 'סוף כל ברכה' שאין אחריה ענין מעשה, שמותר להפסיק תיכף אחר הברכה, מצוה לענות אמן אחר ברכת עצמו. אבל בין ישתבח ליוצר אסור לענות אמן אחר ברכת עצמו, שהרי אסור להפסיק, כך בררתי הלכה ברורה כשמש מן הירושלמי (שם), והוא דעת כמה גאונים ראשונים, רב האי, רב שרירא, והרבה גאונים, ומחמת שאין דרכי לחלוק למעשה על הפוסקים אחרונים, מכל שכן על הראשונים, וכעת שנחלש כחי ונקצר רוחי, שמוכרח אני לומר ברכת השחר ביחידות, נוהג אני לומר אחר כל ברכה פסוק (תהלים פט ג) 'ברוך יהוה לעולם אמן ואמן', ואני מכין אם הלכה כירושלמי יהיה זה במקום עניות אמן, ואם הלכה כפוסקים רש"י ורמב"ם והאחרונים, יהיה קריא(ות) פסוק זה כקורא בתורה, אבל באמת הלכה כירושלמי בפירוש סוף כל ברכה, כמו שבררנו, ועכ"פ להחמיר בודאי הלכה כך" עכ"ל.

והכוונה, שכשהיה מברך ברכות השחר בבית הכנסת היה יוצא יד"ח אמן אחר ברכת עצמו מפי השומע העונה אמן [כפי שנהגו רבי אבא בר זמינא ורבי זירא], אבל כיון שבירך בבית ביחידות ללא מי שיענה אמן אחריו הוכרח לחפש עצה לזה.

רבינו חשש לדעת הבה"ג ונהג כמנהגו כמנהג הגאונים

עתה יתבאר הדברים כמין חומר, שמעיקר הדין היתה דעת רבינו כדעת הבה"ג - לענות אמן אחר כל ברכה יחידית, ועל כן החמיר למעשה לכל הפחות כדעת הגאונים - שבכל מקום שיש כמה ברכות הסמוכות זו לזו צריך לענות אחריהן אמן, ואפילו אחר ברכה אחרונה שמברכים על הפירות, כיון שהאכילה אינה הפסק.

ומה שכתב רבינו 'מנהגינו בקבלת רבותינו הקדושים', דו"ק היטב שזהו לשון נדיר ואינו מצוי בשולחן הטהור, וכוונתו, שזהו מנהג שנהג לעצמו עפ"י מנהג רבותיו הקדושים, שכן רביה"ק מזידיטשוב הוא שהנהיג לענות אמן אחר ברכת עצמו כדעת הטור והרא"ש [דלא כמנהגו אשכנז לענות אמן רק אחר 'בונה ברחמי ירושלים'], אבל במנהג רבינו יש תוספת על מנהג רבו הקדוש מזידיטשוב, שכן הוסיף לענות אמן אחר ברכת עצמו גם בברכה אחרונה שמברכים אחר הפירות, וכדעת הגאונים.

נמצינו למדים שלשה חלקים בדעת רביה"ק ההיכל הברכה: א) מביא שדעת רביה"ק מהרצ"ה מזידיטשוב כדעת הטור והרא"ש דפסוד"ז ק"ש והלל אינם הפסק בין ברכות לענין אמן אחר ברכת עצמו, אבל אכילה היא הפסק, ב) מחמיר לעצמו להלכה למעשה כדעת רב האי גאון ורב יהודאי גאון לענות אמן גם אחר בורא נפשות וברכת מעין שלש, מפני שהאכילה אינה הפסק. ג) חושש לדעת הבה"ג שעל כל ברכה יחידית צריך לענות אמן, אבל מכתב זה אינו עונה אמן ממש, אלא אומר רק 'ברוך ה' לעולם אמן ואמן'.

מנהג רביה"ק ההיכל הברכה - כמנהג הגאונים
במקום אחר הביא רביה"ק ההיכל הברכה רשימה אחרת של ברכות בהם עונים אמן אחר ברכות עצמו, וכפי שכתב (שולחן הטהור סי' רטו ס"ג) "כל אלו אמנים אחר ברכת עצמו אינו אלא משובח ומגונה, ואזלינן בתר המנהג נהרא ופשיטיה, ומנהגינו בקבלת רבותינו הקדושים, לענות אחר ברכות עצמו אחר הגומל [הגומל חסדים טובים לעמו ישראל, והנה אמירת אמן אחר ברכה זו היא חידוש עצום, דהנה כל ט"ו ברכות השחר נתקנו מעיקר הדין לברך על סדר הקימה כמבואר בגמרא (ברכות ס:), אלא שמנהג אשכנז לברך הברכות בבית הכנסת זה אחר זה (טור סי' מו), אבל מהיכתי תיתי שיהא להם דין ברכות סמוכות זה לזה, וכי אטו הרואה ברק ושומע רען ומברך בזה אחר זה עושה מעשה בראשית, ושכחו וגבורתו מלא עולם יענה אמן אחריהן מדין סמוכות, ואכהמ"ל בזה] בשחרית, ואחר ישתבח, גאל ישראל, המברך דשמונה עשרה, יהלולך, וכן בערבית ובמנחה, וכן אחר בורא נפשות רבות, ומעין שלש, והאל הנפרע, וכן אחר כל סוף ברכה אף שקרא או אוכל בינתיים, וכל אלו דעביד כמר יתברך ודעביד כמר יתברך" עכ"ל.

כאן נוסף חידוש גדול, שצריך לענות אמן גם אחר ברכה אחרונה שמברכים אחר הפירות דהיינו 'בורא נפשות' ו'ברכת מעין שלש', כשיטת רב יהודאי גאון ורב האי גאון שהאכילה אינה הפסק, ורבינו כותב אודות כך 'מנהגינו בקבלת רבותינו הקדושים', שהם דברי תימה, שהרי רביה"ק מהרצ"ה מזידיטשוב נהג לענות אמן אחר ברכת עצמו רק כדעת הטור והרא"ש, ודלא כדעת הגאונים.

רביה"ק ההיכל הברכה חשש לדעת הבה"ג

להבנת הענין יש להקדים, שמעיקר הדין היתה דעת רביה"ק ההיכל הברכה כשיטת הבה"ג שצריך לענות אמן אחר כל ברכה יחידית אף אם אין כאן כמה ברכות הסמוכות זו לזו.

וכדרכו בקודש הוא מביא לזה ראיה נפלאה מדברי הירושלמי, וזה לשונו (זר זהב שם סק"א) 'רבי אבא בר זמינא הוה משמש קומי רבי זירא, אמר ליה סב וברך, אמר ליה כמה דאנא יהיב דעתי מפקא יתך ידי חובתא בברכה כן הב דעתך מפקא יתי ידי חובתי באמן [עכ"ל] הירושלמי]. מזה נראה דמן הראוי לענות אמן אחר כל ברכת עצמו, אלא שלא יפסיק בין ברכה למצוה או בין ברכה לאכילה או בין ברכה לברכה אשר הם סדורים כאחד, כגון בהמ"ז ותפלה, הוי דבר מגונה כשיענה בעצמו אמן ויפסיק, אבל בלא טעם הפסק היה מן הראוי לענות, על כן הב דעתך ומפקא יתי ידי אמן, והשמיעה לא הוי הפסק' עכ"ל, נמצא שצריך לענות אמן אחר ברכת עצמו בכל ברכה וברכה, ולפי זה בברכות השחר שאומרים בבוקר היה מן הראוי לענות אמן אחר כל ברכה בפני עצמה, שהרי בברכות אלו אין הפסק בין ברכה לטעימה או לדבר מצוה.

ואכן כך כתב רבינו שיש לחשוש לדעה זו, אלא לפי שלא רצה לנהוג למעשה כנגד כל הראשונים על כן מצא עצה לומר אחר כל ברכה את הפסוק 'ברוך ה' לעולם אמן ואמן', ובזה יצא יד"ח אמן אחר ברכת עצמו. וכפי שכתב בזוהר חי (ח"ב דף שט ע"א): 'כללו של דבר, במקום שהברכה הוא סוף שמותר להפסיק שם, שאין אחריה לא דבר שיהנה בו, או לעשות מצוה, מצוה

אות א

עשיית המשכן על דעת משה רבינו שיכוין כל הכוונות

א. אלה פקודי המשכן וגו'. יש להבין בפרשה זו שנאמר בפרטות בכל מעשה ומעשה שעשו במשכן וכלים נאמר בכל אחד שעשו 'כאשר צוה ה' את משה', דקשה למה לו לפרוט ולהזכיר בכל אחד באופן פרטי שעשו זאת 'כאשר צוה ה' את משה', הוי' לו לומר באחרונה דרך כלל 'זיעשו כאשר צוה את משה וגו'.

אלא התורה רמזה לנו רמז מוסר בכללות עבודת ה' יתברך ועשיית המצוות, הן שופר וסוּכָה ופסח ותפילין וכיוצא, שיש בכל אחת 'עובדא' היינו פעולת העשיה עצמה, ומילולא היינו מה שמברכין על המצוה, ורעותא' דהיינו הרצון שהוא המחשבה, וכוונת המצוה והתפילה הוא רבה ונורא, ולא כל אדם גם מבני עלייה יודעים חלק אחד מאלפי אלפים חלקים, שכוונה אנשי כנסת הגדולה ככוונת התפילה, והוא הדין ככוונת המצוות שאע"פ שמשגיגים את טעמי המצוות, כל זה הוא רק טיפה מן היס, אבל עצם המצוה גבוהה ונעלמת.

ובאמת צורך גדול יש לכל אחד מישראל בכל אחד מן שלש בחינות 'עובדא מילולא ורעותא' הנ"ל, כי מן מעשה המצוות דהיינו 'עובדא' נעשה לבוש לנשמה בנן ערן התהותן, ומן כוונת המצוות דהיינו 'רעותא' נעשה לבוש לנשמה בנן ערן העליון.

ראה עוד בספר תולדות יעקב יוסף (פרשת בראשית) וז"ל: מבואר בדרושים פ' ויחי, מ"ש בזוהר (ח"א רכד א), מפקודי אורייתא נעשין לבושי נשמתא וכו', וז"ל: והענין, כי נעשו ג' לבושי ממעשה המצות והם סוד ג' צללין, וג' לבושי הם בג' עולמות, לבוש הנפש בעשי' בגן עדן הארץ, ולבוש הרוח ביצירה, לבוש הנשמה בבריאה, וזהו ממעשה המצות. ומן הכוונה נעשה גם כן ג' לבושי לשבת ויום טוב, שעולין נפש ורוח להתקשר בנשמה וכו'. ומן התורה נמשך שפע מזון, מן הדבור נמשך מזון לנפש רוח ונשמה בהיותם למטה בג"ע הארץ, ומן סוד התורה נמשך שפע מזון לנשמה כשהיא למעלה בגן עדן העליון בכסא הכבוד, וזהו שאמר יערוף כמטר לקחי תזל כטל אמרתי וכו' (דברים לב, ב). יעו"ש.

לכך עצם העיוצה למי שאינו יכול להוסיף רעותא דליבא כראוי, לכלול את עצמו וכוונתו, הן בתפילה והן במצוה, או ככוונת אכילתו בחול, ומכל שכן בשבת בשלש סעודות דשבת, שישתף כוונתו עם שאר הצדיקים הנקראים שלומי אמוני ישראל, ויכוין שעושה מעשיו על דעת הצדיקים היודעין כוונת התפילה והמצוה, ועל סוד כוונת אנשי כנסת הגדולה, וכיוצא בזה, ובכך יהא נחשב כאילו קיים המצוה על מתכונתה בתכלית השלימות בכל שלושת חלקי 'עובדא מילולא ורעותא'. וזה סוד שכתב האר"י שקודם תפילה צריך לומר 'ואהבת לרעך כמוך', ולכוין לקיים מצות עשה זו, ונראה שטעם הדבר הוא כדי שעל ידי זה יוכל כוונתו ותפילתו עם היודעים ליחד

מדות העליונות, ודי בזה:

וראה בענין זה מה שהביא בספר לקט יושר (ח"א עמוד פד ענין ג) בשם רבו התרומת הדשן: כתב בסדרו בשם רוקח שצריך ג"כ להגביה הכוס באמרו והיא שעמדה לנו עד והקב"ה מצילנו מידם. ויראה דכיון לסוד כוס ישועות אשא וכו'. ואמר לי כל אדם צריך להגביה הכוס באמרו והיא שעמדה וכו', אף על פי שאינו יודע הסוד, ויכוין למה שכוין הרוקח. [מצאתי ברקנט פ' בשלח אל יהי מהרהר למי מתכוין רק לאביו שבשמים].

ונעתיק בזה מה שכתב בהגהות מקור מים חיים (הערה ב): עיין בספר כתונת פסים (דרוש ראשון לשבת פרשת מצורע) וזה לשונו: מבואר בכתבי האר"י זלה"ה בשער תיקוני העוונות, שבועת אמת היא מצוה להמשיך ז' הבלים מפה זעיר אנפין אל ז' תחתונות דמלכות דאצילות וכו' יעוין שם, אמנם דאין בזה רק באדם ששורש נשמתו משם אז יוכל להמשיך משם וכמו שכתב בפרי עץ חיים הלכות קריאת שמע פרק י"ב יעוין שם, אך יש תקנה לזה מצד שכולל עצמו ונשמתו עם תלמידי חכמים השלימים אשר שורש נשמתם למעלה באצילות ויכול לפעול פעולה הנ"ל והוא כלל גדול לכל הכוונות שיכלול נשמתו עם שלומי אמוני ישראל, עד כאן לשונו.

וכן הוא בתולדות יעקב יוסף (פרשת שלח דף קמ"א ע"א) וסיים בזה וזה לשונו: ושמור כלל זה לכל היחודים לכלול את עצמו כאמור. ומשמע ברור שקיבל כלל זה מפי הבעש"ט ז"ע כדרך כל הכללים שמזכיר בספריו הקדושים שלא חידש אותן מדעתא דנפשיה רק קיבל הכל מפי הבעש"ט ז"ע.

ופה מקום אתי להעלות קושט אמרי אמת מה שכתב בספר הקדוש תולדות יעקב יוסף (פרשת תצוה דף ע"ב ע"ב) וזה לשונו: והנה שיהיה מחשבתו ראוי ליחד יחודים בלי שום מחשבה זרה, אי אפשר ליחד כל כך, כי אם שיהיה לו נשמה מעולם הבריאה, ואם לאו אין יחודו יחוד וכו' עיין שם.

והרב זוהר חי שדי בה נרגא (פרשת שמיני דף ל"ח ע"ב, על הזוהר דף מ') וכתב וזה לשונו: ומה שכתב בתולדות אינו ממנו חלילה, והוא בפרשת תצוה יעוין שם, כי כל ישראל אפילו בעלי עבירות כשחוזרין בתשובה ראוין הם לתקן נפשם, שהרי מרן האר"י מסר יחודים לבעלי עבירות חמורות רחמנא ליצלן עד כאן לשונו.

אבל נראה ברור כי דברי הרב התולדות דפרשת תצוה הם נשענים על דברי האר"י ז"ל שהזכיר שם בפרשת שלח ובספר כתונת פסים הנ"ל, שמי שאין שורש נשמתו משם אינו יכול להמשיך משם, והרי גלוי וידוע שכל עיקר היחודים הוא להמשיך השפעה משם עיין פרשת נח בעמוד התפילה אות פ"ב ושם בהגה נ"ה ובפרשת תשא בהגה ה' ד"ה אבל, עיין שם, אכן הרב התולדות שהקדים רפואה למכה שעל ידי שיכלול נשמתו עם נשמות הגדולים יכול לפעול פעולה גם כן, כנ"ל, ממילא לא קשה מה

שהאר"י מסר יחודים לכל, שעל ידי רפואה זו הכל אפשר, ודו"ק.

והנה עשיית המשכן היה הכוונה שיהיה מחשבתן של ישראל על מלאכת המשכן העליון, וכמו שנאמר 'הוקם המשכן' ודרשו (תנחומא נשא י"ח) כי בהקמת המשכן למטה הוקם המשכן למעלה, והיינו על ידי המחשבה והכוונה שעשו באיברים הנגלים למטה בגשמי, ומחשבתן היה ברוחני לבנות משכן העליון שהוא סוד בריאת שמים וארץ וכל העולמות, ולא כל מוחא סביל דא, שאין כל ישראל עומדים במדרגה זו לכוין בדעתם על המשכן העליון, לכן בכל פעולה ופעולה של כלי המשכן אמרו בפירוש 'כאשר צוה ה' את משה', כלומר, שאנו עושיין על הכוונה שצוה ה' את משה, והוא על דרך שאנו אומרים קודם עשיית כל מצוה 'זיהי נועם' וכו' : (בן פורת יוסף בהקדמה דף ח' ודף ט' עיין שם)

ענין זה איתא בזוה"ק (יתרו צג): וזה תרגומו: כמו זה במעשה של הגוף נתקן מעשה הנפש באותו הרצון, שהרי הקדוש ברוך הוא רוצה את הלב והרצון של האדם, ואפילו כך, אם אין שם רצון של הלב, שהוא עיקר הכל, על זה התפלל דוד ואמר 'מעשה ידינו כוננה עלינו וגו', שהרי אין כל אדם חכם לשים רצון ולב לתקן הכל ויעשה מעשה של מצוה. על זה התפלל תפלה זו - ומעשה ידינו כוננה עלינו. מהו 'כוננה עלינו', כוננה והתקן תקונך למעלה כראוי. עלינו, אף על גב שאיננו יודעים לשים הרצון, אלא המעשה לבדו. 'מעשה ידינו כוננהו', למי, לאותה דרגה שצריך להתקן. כוננהו, את מי? בחבור אחד באבות, להיות מתקן בהם במעשה הזה כראוי.

ועיין בספר דרש טוב (דף כ"ו ע"ג) שהעתיק מספר באר משה פרשת תבוא בשם הבעש"ט הקדוש זצ"ל, שבלתי אפשר שבגמר מעשה יהיה שוה מעשה למחשבה, שמחשבת אדם לעשות מעשהו בתכלית השלימות וליפות בכל מיני ציור ויופי שבעולם, ועם כל זה בבוא מחשבתו לידי פועל ומעשה, אבל לא היה כמו שהיה ברצונו רק כפי מה שיזדמן לידו וכו' עיין שם.

אות ב

אין לומר לחיים על שיכר

ג. במדרש תנחומא (שם) בענין לחיים שאומרים בשתיית היין עיין שם, אמר הרה"ק ר' יחיאל משה מקאזאניץ ז"ל שיש קבלה בידו משם הבעל שם טוב ז"ע שאין לומר לחיים בשתיית שכר שעורים שקורין ביע"ר: (ספרן של צדיקים א' אות ח')

יתכן לומר שלגבי יין נשתנה הענבים למעליותא על ידי יין, ולכן אומרין עליו לחיים כיון שיש בו סימנא טבא למעליותא. משא"כ שעורים דאדעתא דאכילה נטעי ליה, וזה האיש נוטל השעורים ומשנה אותם לגריעותא לשם עשיית שכר, על כן אין אומרים עליו לחיים כיון שאין בכך סימנא טבא.

תולדות רביה"ק ההיכל הברכה מקאמארנא זי"ע

[ו]

חותן המלך [ב]

רביה"ק ההיכל הברכה זי"ע זוכה להיכנס לבית חמיו הרה"ק רבי אברהם מרדכי מפינטשוב זי"ע שהיה בן בית אצל גדולי תלמידי המגיד ממעזריטש, ומקבל ממנו דרכי עבודת ה' שראה אצל שלש מאות צדיקים אותם שימש

תלמיד המגיד מזלאטשוב זי"ע

שמעתי ממורי וחמי [הרה"ק רבי אברהם מרדכי מפינטשוב זי"ע] שהיה תלמיד מובהק מרבינו הקדוש הצדיק מוה"ר יחיאל מיכל מזלאטשוב.

(אוצר החיים דברים דף קלד ע"א)

כי לערך שני שנים קודם פטירתו [של המגיד מזלאטשוב], היו צריכין לשמור אותו שלא ייצא נשמתו מרוב דביקות בוראו, כי היה דרכו לילך אנה ואנה, עד שפניו היו בוערות כמראה הלפידים. ופעם אחת אמר הגאון הקדוש מוה"ר יוסף מזמיגראד תלמידו, אל אחיו הצדיק מורי וחמי מוה"ר אברהם מרדכי [מפינטשוב]: 'ראה אחי, היאך עקביים של רבינו הקדוש עומדין בגן עדן העליון'. והיה צריך שמירה יתירה.

(נתיב מצותיך נתיב האמונה שבי"ג אות כ"ה)

סיפר לי מורי חמי, מה שסיפר לו רבינו אור שבעת

הימים מוה"ר יחיאל מיכל [מזלאטשוב], תלמיד מרן [הבעש"ט], שפעם [אחת] הלך הוא ושני תלמידים עם מרן בשדה, והגיע שעת המנחה, ואמרו לו: 'אין לנו מים לנטילת הידים לצורך התפלה', ולקח מרן המטה והכה בארץ, ונבקע שם מעיין אחד, ונטלו ידיהם והתפללו, ועד היום קוראין אותו הערלים: "בעל שמסקי קערניצע".

(קונטרס מעשה השם)

קרבתו אל הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע

כמו שיש יצר טוב בגוף שיאיר באורו על הדבקים בו, כן יהיה נגדו דומה אליו, והבחירה יהיה חפשית וכו', וכמו שעשו להקדוש מופת הדור מוה"ר לוי יצחק [מבארדיטשוב] זצ"ל, שסיפר לי מורי חמי שהיו מחלישין דעתו מאד אין שיעור, ובשנת תקנ"ג מרוב חלישות דעת הרבה וכו', ומורי חמי היה אצלו בשנת תקנ"ד אחר המעשה הנ"ל, שכבר חזר למדרגתו הגבוהה באור מופלא ובמדרגות גדולות, והיה אצלו קרוב לשנה, ולמד אצלו תורה ויראה ואהבה, עד שנעשה כאש שורף להבת שלהבת.

והיה לו חלישות הדעת הרבה מאותן וכו', וקרא

למורי חמי ואמר לו: 'ראה בני, שאני מפיל גורל אם הם אינם כדאים להיות אצלי כי הם ערב רב, או שהם כשרים משורש ישראל ואני איני כדאי, ותמיד נפל הגורל שהם אינם כדאים להיות אצלי, וכך היה כל זמן היותו אצלו.

(הקדמת חומש היכל הברכה)

קרבתו אל הרה"ק ההגל מחנה אפרים זי"ע סיפר לי מורי חמי, כי בעת נסיעתו יותר משתי שנים לשימוש צדיקים, היה גם אצל נכד מרן אלקי הבעש"ט, והוא הרב בעל דגל מחנה אפרים.

ופעם אמר לו: בוא ואספר לך דבר חכמה מזקיני, והוא, בעיר מעזבז היה עשיר מופלג והיה חולק על זקיני הבעש"ט כדרך הפתאים בני הכסילים, שחולקין על הצדיקים. פעם אחת בליל פסח אירע לו סיבה רעה רחמנא ליצלן, שלקחו הערלים פגר אחד והניחו אותו בחצר בית העשיר הנ"ל להמציא עליו עלילות שוא, שהוא הרג אותו לצורך הפסח, כמו שהוא דרך הרשעים הערלים בימים הקדמונים (וגם בזמנינו) וכו'.

ואמר לי אדוני אבי זקיני: 'אפרים, נכדי חביבי, קח המטה ולך עם האיש הזה אל ביתו, ואמור אל הפגר: שאדוני אבי זקיני שלח אותי אליך, שתעמוד תיכף ומיד ותלך עמי. והלכתי עמו ואמרתי אל הפגר כנ"ל, ומיד עמד הפגר על רגליו והלך עם המטה בידו עמי אל אדוני אבי זקיני, והושיב אותו אדוני אבי זקיני על מטת הסבו.

ואחר כך נפלו הפוחזים על בית הנגיד ולא מצאו מאומה, ומחמת שהיה מרן אלקי מפורסם גם בין הערלים לאיש מופת, נגמר ביניהם שילכו לחפש גם בבית אדוני אבי זקיני, ולקח אדוני אבי זקיני את הכובע מאחי ברוך שיחיה [הרה"ק רבי ברוך ממעזבז זי"ע], שהיה בעת ההיא עוד קטן בשנים, והניח אותו על ראש הפגר, ונתן בידו "הגדה", ואמר לו: "ברים" וכו', ואחר כך שלח אדוני אבי זקיני להנגיד הנ"ל לאמר: קח את הפגר וקבור אותו, וכן עשה. עד כאן שמע אדוני מורי חמי ז"ל מהצדיק הנ"ל נכד הבעש"ט ז"ל, והוא בעצמו היה בעל המעשה.

(קונטרס מעשה השם)

תלמיד ה'אור המאיר' זי"ע

וספר 'אור המאיר', באמת הוא בעצמו שבחו מימלל, עצמו נוראותיו וקדושתו וחסידותו, מימיו לא שימש בידיו וברגליו אלא ביחודים קדושים, והיה מלא אור ושמחה לשמח אלקים ואנשים ביחודים הקדושים, ורבינו הקדוש מוה"ר דוב בער [המגיד ממעזריטש] סמכו עם כל החברייא. אבל ספרו כתב איזה שוחט, ואי אפשר שדברים היוצאין מלב איש פשוט, שיהיו על תכלית הטוב, ולכן מורי דודי הזהיר, שלא ישימו כל עינים בו אלא מעט.

ומורי חמי הצדיק המפורסם מוה"ר אברהם מרדכי

מפינטשוב היה כמה פעמים אצלו, והיה תלמידו, ואמר שהיה אצלו בעת שהשוחט הביא ספרו לפניו, והשיב שלא כיון יפה אפילו לדבר אחד.

(נתיב מצותיך נתיב התורה שבי"ג אות לב)

לומד בחברותא עם הרה"ק מאפטא זי"ע והרה"ק מראפשיץ מבקש לנצל זאת

וסיפר לי מורי חמי [הרה"ק רבי אברהם מרדכי מפינטשוב זי"ע] מקדושת הדבור של רבינו הנ"ל [הרה"ק מאפטא זי"ע] שהיה קרובו, והיה מקורב אצלו מאד, והיה לומד עמו ביחד גמרא ותוספות, והיה זה בימי חורפו.

ופעם אחת ביקש ממנו הרב הקדוש מורי ורבי איש אלקים מוה' נפתלי מראפטיץ בימי חורפו את מו"ח הנ"ל, ואמר לו: 'אברהם מרדכי, איך בעט דיק, אב רחמנות אין ווער מיר גוואהר אצל הרב וויא ער האלט פון מיר' [אברהם מרדכי, תרחם עלי, ותיוודע אצל הרב מה הוא אווז ממני].

וסיפר לי מו"ח שהיה דורש וחוקר ממנו לערך חצי שנה שידע איזה דבור מה שיאמר על חבירו הנ"ל, ולא היה באפשריות שישמע אפילו דבור קטן לידע את דעתו מה אצלו הרב מוה"ר הנ"ל, כי כל כך אחר רוב דבוריו היה לו משקל של זהב ממש בפיו, שלא ידבר שום דבור על שום בן אדם, שלא ירע בשום דבר לבר ישראל.

(זהר חי ח"ב דף שצה ע"א)

"אין לך איש הישראלי, אף מפחותי ערך, שלא יגיע ממנו התפארות לאלקים אלקי ישראל, והקב"ה משתעשע בו, אלא שהוא נעלם, כדי שאדם יעשה לשם שמים, בלב שפל ורוח נמוכה".

ניצוצי אש

מאוצר תורתם של רבותינו הקדושים